

Höltövény község

(németül Heldsdorf, románul Hălchiu)

Höltövény község a Barcaság sikságának északnyugati részén, a tengerszint felett 507 m magassan fekvő település. Fekvési jellegzetessége miatt a község és a hozzátartozó jó minőségű agrárterületei védtelenek az állandó szeles időjárás ellen. Emiatt a vidék a Barcaság leghidegebb részének számít.

A település keletkezéséről kevés adat létezik. Egy legenda szerint 1225 (a teuton lovagrendek visszavonulása) és 1241 (a mongol hordák első inváziója) között, egy Fulkun nevű, II. András király hűséges lovagja alapította. A község neve né-

A község központja a templomtoronyból nézve

metül Heldsdorf – a hősök faluja. Címere a hős Fulkun lovag képmását buzogánnyal (hatalom jelképe) és a kezében egy golyóval (a tökéletesség jelképe) ábrázolja.

Egy másik legenda szerint Höltövény, Földvár és Feketehalom között, mint közös település képződött. A templom oltárát a két falu közötti határvonala építették.

Az első hivatalos okirat, amelyben Höltövény mint település megjelenik, 1377-ből származik. Vidonbák után Höltövény a második barcasági község, amely nem rendelkezik erdősítt területtel. Így a tűzifa és építkezésekhez szükséges faanyag beszerzése a múltban komoly nehézségekbe ütközött.

A lakosság a kezdeti időkben elsősorban földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozott.

A 17-ik században a pestisjárvány után és a bevándorlások következtében megduzzadt a lakosság száma. A helyi agrárterületek megművelése, az állattenyésztés már nem

biztosított elég alapot a megélhetéshez. Valami más kereseti lehetőségre volt szükség. Ekkor kezdték el egyre gyakrabban a gazdák lovaikat hosszú távú fuvarozásra felhasználni. Így sikerült a brassói kereskedőknek áruikat a höltövényi fuvarosok segítségével például Bécsbe, Lipcsébe, Lvovba (Ukrajna) de még Konstantinápolyba is eljuttatni. Ennek ellenére továbbra is a mezőgazdaság volt az elsődleges foglalkozás, főleg az állattenyésztés a botfalusi cukorgyár (1889) felépülése után.

Bár a Höltövényiek nyitottak voltak a újításokra, mégis egy dologban nem ismerték fel a jövő szellemét. A Brassó-Segevár vasútvonal építésénél (1868-1873) nem voltak hajlandók szántóföldjeiket erre a célra feláldozni. A vasútvonal mégis elkészült, de kikerülte a települést. Végül a höltövényi fuvarosok nem tudtak versenyképesek lenni a "gőzlovassal" szemben.

1909-ben a Barcaságban, Feketehalom után, Höltövény volt a második teljesen villamosított, saját vízierőművel rendelkező település.

A 2. világháború után Höltövény egy sikeres férfi kézilabda csapattal büszkélkedhetett. Ez volt az egyetlen A-Ligás csapat Romániában, melynek játékosai földművesek voltak.

A kommunista korszak idején megváltozott a lakosság foglalkozása. Sokan ingázással vették igénybe a brassói ipari nagyüzemek munkalehetőségeit.

Ma Höltövény egy jól vezetett, virágzó község.

Az evangélikus templom

A mai evangélikus templom aránylag későn, 1807-ben a régi romjaira épült. A 14-ik századból származó eredeti templom, 1802 október 26-án egy földrengés áldozata lett.

Csak a karzat, az értékes oltár és a nyugati kapu a templomtoronnyal maradt épen. A földrengés után a höltövényiek

azonnal nekifogtak az újjáépítéshez. A régihez képest az újonnan épült templomot kibővítették kétoldalt boltívesen két-két öllel. 1807-ben szentelték fel az újjáépített templomot és 1814-ig az építkezéshez felvett adóság is törlesztve volt.

A höltövényi templomot erődítés vette körül, ez volt az egyetlen négyszög alakban épült erődítmény a Barcaságon, minden sarkában egy-egy örutoronnyal. Ezért nevezték a höltövényiek szomszédságát „quartalok“-nak, mert a négyszög minden oldaláért és a hozzátartozó toronyért egy szomszédság volt felelős, háborus időkben a megvédésért, békeidőben a karbantartásért. Ezt az erődítményt 1894-ben

A templomi erődítmény 1727-ben. Andream Altomonte rajza.

lebontották, helyére a falunak egy iskolát és egy dísztermet építettek. Ez volt Erdély legutolsó erődtemploma, amely engedélyt kapott az állami műemlékvédelmi hivataltól a lebontásra. A nyugati bejáratnál rajzok láthatók, amelyek az

Az erődítmény maradványai a lebontás előtt 1895-ben. Heinrich Lukesch 1:250 mértékkel készült makettje

erődítményt 1727-ből és a lebontás előtt 1894-ből ábrázolják. Két 1:250 mértékkel készült makett is látható ezekből az évekből.

A templomba 1910-ben vezették be a villanyt és 1912-től a karácsonyfát elektromos gyertyákkal díszítik.

A templom keleti része belülről

Az oltár

A höltövényi evangélikus templomban délkelet európa legnagyobb (7,7m széles, 8,8 m magas) szárnyasoltára található. A szárnyak mindkét oldalát festmények díszítik.

Ez az oltártípus nyugateurópában jelent meg először, abban az időben, amikor a templomokba ablakokat kezdtek beépíteni és ezáltal csökkent a befesthető falfelület.

Az oltárasztal 1,45 m magas, 3,5 m széles és 1 m mély. A predellában öt fülkében öt szobor áll: Szent Péter könyvvel és kulcsccsal, Mózes pálcával és törvénytáblákkal, Ábrahám az áldozati oltár előtt az ezen fekvő megkötözött Izsákkal, Áron főpapi ruhában a füstölőt jobbjában tartva és végül Szent Pál a karddal. Az oltár szekrényében Krisztus életnagyságban, sugaras dicsfényben áll, jobbjában a világ-gömbbel, balját áldásra emeli. A szekrény mellett lévő oldalfülkékben a négy evangelistát látjuk: Máté, Mark,

Lukács és János. A nyitott szárnyak négy festménye balról fent András apostol keresztrefeszítését, (a katolikus időszakban Szent András volt a templom védőszentje) alatta egy jelenet amint egy apostol leleplezi az ördögöt, aki szép nő alakjában egy püspököt kísért, jobbról fent Péter ke-

Az oltár nyitott szárnyakkal (ünnepi időszak)

szertrefeszítését és alatta Jakab fővételét látjuk.

A csukott oltáron (böjti időszak) a kínszenvedés nyolc képe (1,86x1,66 m) látható: Jézus az olajfák hegyén, Jézus elfogatása, Jézus a főpap előtt, Jézus ostromozása, Jézus tövissel való koronázása, Jézus és Pilatus, a keresztthordozás és a keresztrefeszítés.

Az oltárt 1977-ben Gisela Richter, ismert restaurátor, felújította és azóta reflektorok világítják meg. Az oltár hátsó felén 1900-ig egy krétával írt szöveg volt látható, amely szerint

Az oltár csukott szárnyakkal (böjti időszak)

Mihály Vajda (Mihai Viteazul) 1599 október 28-án hatszor tett sikertelen rohamot az erődítmény bevételeire.

Az orgona

Az első orgonát Johann Prause sziléziai orgonaépítő készítette 1709-ben. 1785-ben egy új orgona váltotta le a régét, amely 1802-ben a földrengés áldozata lett. 1808-ra sikerült a neves barcarozsnyói Johann Thoissal által az orgonát újra építtetni. Thoissal igyekezett a régi orgona épen maradt alkatrészeit is felhasználni. 1939-ben restaurálásra került sor, amikor egy elektromos fújtatót is beépítettek. 2007-ben a Höltövénnyből származók megbízásából és támogatásával a szászhermányi Svájci Orgonaépítő Alapítvány egészen felújította a hangszert.

Az új orgona hangzása a templom csodálatos akusztikájával kombinálva nagyon kedvelt az orgonisták körében. Dr. Stefan Schlandt, ismert erdélyi orgonaművész, ebben a templomban készíti hangfelvételeit.

A harang és a toronyóra

A höltövényi evangélikus templomtoronyban a Barcaság legrégibbi, 1434-ben öntött harangja található. A másik három bronzharangot az első világháború idején katonai célokra elkobozták. 1923-ban helyettesítették ezeket acélból készült harangokkal, amelyek a mai napig is a toronyban találhatók. A toronyóra 1900-ból származik. 1982 óta a harangok és az óra üzemeltetése elektromos. A működtetéshez szükséges műszereket a Németországi Höltövényi Társulat adományozta.

© by Förderverein Heldsdorf e.V. Oberursel
Szerző: Karl-Heinz Brenndörfer
Magyar fordítás: Hajnalka Teutsch